

SREDNJA ŠOLA ZA ELEKTROTEHNIKO
IN RAČUNALNIŠTVO

Seminarska naloga

Migracijski problemi in
begunci

V tej seminarski nalogi bi rad predstavil migracijske probleme in begunstvo pod različnimi vplivi. Predvsem bi rad razložil vzroke za preselitev, njihove problemi pri izseljevanju, politiko ki je glavni krivec za spore in konflikte med državami in prisilno izseljevanje.

Predstavil bom tudi begunce. Njihove probleme pri izseljevanju oz. bežanju v druge države in kako jih ljudje sprejemajo.

VSEBINSKO KAZALO:

1. UVOD (str. VI)

- 1.1 DEFINICIJA MIGRACIJE
- 1.2 KDO JE DR. PETER KLINAR

2. TEORIJE MIGRACIJ (str. VII – IX)

- 2.1 POJEM MIGRACIJE V SOCIOLOGIJI
- 2.2 TIPOLOGIJA MIGRACIJ
  - 2.2.1 MEDNARODNE MIGRACIJE
- 2.3 VZROKI IN MOTIVI MIGRACIJ
  - 2.3.1 TEORIJA ODBIJANJA IN PRIVLAČENJA

3. SODOBNI TRENDI MEDNARODNIH MIGRACIJ (str. X - XIV)

- 3.1 SE KLASIČNO OBDOBJE MIGRACIJ KONČUJE
- 3.2 SODOBNI IMIGRACIJSKI MODELI
  - 3.2.1 NEMŠKI MIGRACIJSKI MODEL
  - 3.2.2 FRANCOSKI MIGRACIJSKI MODEL
  - 3.2.3 BRITANSKI MIGRACIJSKI MODEL
- 3.3 NEUSTREZNI MODELI INTEGRIRANJA IMIGRANTOV
- 3.4 OD MULTIKULTURALIZMA K ETNIČNEM PLURALIZMU IN INTERKULTURALIZMU
- 3.5 SODOBNI MIGRACIJSKI TOKOVI
- 3.6 ZNAČILNOSTI MIGRACIJSKIH POLITIK

4. MIGRACIJSKI TOKOVI V EVROPI PO RAZPADU SOCIALIZMA (str. XV – XIX)

**5. MEDNARODNA KONFERENCA O MIGRACIJSKIH
PROBLEMIH IN BEGUNCUH (str. XX - XXIII)**

5.1 PREPREČEVANJE ILEGALNE MIGRACIJE

5.2 PEREPCIJA MIGRANTOV IN ZAGOTAVLJANJE PRAVIC

5.3 PROBLEMI PRAKSE IZVAJANJA NADZORA NAD

IMIGRANTI

5.4 NADZOR NAD MIGRACIJAMI

5.5 UČINKI ZAKONODAJE

5.6 KOLIKO NADZORA LAHKO VLADA IZVAJA V PRAKSI?

5.7 UPRAVLJANJE MIGRACIJ

5.8 KAKO MIGRACJSKA POLITIKA V EVROPI USPEVA IN
GREŠI?

6. ZAKLUČEK (str. XXIV)

7. VIRI (str. XXV)

8. PRILOGE

1. UVOD

V uvodu želim predvsem povedati kaj sploh migracija je, da bomo lažje razumeli dejanja, probleme in konflikte, ki nastajajo pri izseljevanju oz. selitev ljudstev (posameznika) v tuje in naše kraje.

Menim da so begunci dodaten razlog za skrb, pri izseljevanju ljudstev v druge države ali celo celine. Poglavitni vzrok je ponavadi političen, ki pa večini ni razumljiv, saj večkrat deluje brez vednosti ljudstva in njihove privolitve.

1.1 DEFINICIJA MIGRACIJE

Migracija je gibanje ljudi iz enega območja oz. države v drugo. O **imigraciji** govorimo, kadar se ljudje naseljujejo na neko območje, **emigracija** pa pomeni njihovo izseljevanje.

Migracijo moramo ločiti od **mobilnosti**. Ta govor predvsem o družbenih slojih oz. skupin. Omeni sem jo predvsem zato ker menim da na bo prišla prav, pri razumevanju nekaterih pojmov, ki jih bomo srečevali v nalogi.

1.2 KDO JE DR. PETER KLINAR

Dr. Peter Klinar je redni profesor na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani. Napisal je veliko knjig o migracijah in po gradivu sodeč tudi svetovno znan sociolog.

2. TEORIJE MIGRACIJ

Pojem migracije pokriva številne pojavne oblike, ki se mestoma pokrivajo, še številčneje pa so njihove specifičnosti tako glede na zgodovinsko kot kulturno(družbeno) in politično perspektivo.

2.1 POJEM MIGRACIJE V SOCIOLOGIJI

P. Klinar pravi, da so migracije fizično gibanje posameznikov ali skupin v geografskem prostoru, ki pripelje do relativno trajne spremembe kraja bivanja. Spremembe kraja bivanja izzovejo pomembne družbene spremembe: spremembe družbenih odnosov, interakcijskih sistemov, družbenih skupin, institucij, norm vrednot, kulture, identitete, itd.

2.2 TIPOLOGIJA MIGRACIJ

Z ugotovitvijo P. Klinarja, se z migracijami srečujemo že v predkapitalističnih družbeno – ekonomskih ureditvah. Z razvojem kapitalističnih družbenih odnosov, z industrializacijo, urbanizacijo in formalno osvoboditvijo delovne sile se začne obdobje modernih migracij, ki so v času liberalnega kapitalizma še neorganizirane, v monopolnem kapitalizmu pa so migracijski tokovi kontrolirani in vodeni v skladu z interesi imigrantskih držav. Zadnje obdobje organiziranih migracij označujemo za sodobne migracije, ki jih delimo na **notranje** in **mednarodne**.

Nekaj bom povedal, le o mednarodnih migracijah, ker menim da so le te pomembne za razumevanje seminarske

2.2.1 MEDNARODNE MIGRACIJE

Pojem mednarodne migracije je P. Klinar opredelil kot :

1. Fizično gibanje v geografskem prostoru z relativno trajno spremembo bivališča .
2. Sprememba v interakcijskem sistemu (zamenjava socialnega sistema in kulture)
3. Odločitev o izselitvi je posledica hierarhistično določenih vrednot pri posamezniku.
4. Poleg omejenih dejavnikov na odločitev o izselitvi vpliva tudi geografska razdalja in socialna distanca.
5. Pri mednarodnih migracijah je nujno izpostaviti tudi njihove socialne dimenzije (vprašanje interakcij med sloji).
6. Kot pomembna elementa moramo pri migracijah omeniti še nadzor in kompenzacijske funkcije

Najprej naj poudarimo, da so mednarodne migracije, kot jih pojmujejo danes, vezane na nastanek moderne države ter na pojav in razvoj mednarodnih odnosov med temi državami. Pri tem lahko prihaja do selitev ljudi iz enega kulturnega (družbenega) okolja v drugega. Pojem mednarodne migracije se navezuje predvsem na prestop državne meje.

2.3 VZROKI IN MOTIVI MIGRACIJ

Vzroke in motive sem omenil že pri tipologiji mednarodnih odnosov. Sedaj pa bom skušal razložiti vzroke za odhod(izselitev).

V nasprotju z analizo vzrokov skozi njihovo tipologijo zagovarjajo stališče, da je pri posameznikih, ki so se izselili, na odločitev vplival splet različnih dejavnikov. Pri tem prihaja do tega da posamezniki prihaja do velikih razlik v dojemanju in doživljanju potreb. Slojevske raziskave sicer kažejo, da je verjetnost obnašanja tudi slojevsko pogojena, ampak to je zgolj ocena odstotka pojavljanja proučevanega pojava na osnovi analize predhodnega obnašanja istega pojava.

2.3.1 TEORIJA ODBIJANJA IN PRIVLAČENJA

Teorija o dejavnikih odbijanja in privlačenja ali tako imenovana ' **pull – push** ' teorija skuša razložiti vzroke, selektivnost, smer in obseg migracijskih gibanj zgolj prek delovanja tako imenovanih dejavnikov odbijanja in privlačenja. Teorija govori predvsem o tem, da sta pri izseljevanju predvsem prisotna dva dejavnika: **negativni** in **pozitivni**

P. Klinar v delu Mednarodne migracije kot glavne **dejavnike odbijanja** navaja:

- ekonomsko stagnacijo
- padec standarda
- zmanjševanje nacionalnih virov
- nizek osebni dohodek
- brezposelnost
- politične in ostale diskriminacije
- politično preganjanje
- alienacijo
- naravne katastrofe .....

P. Klinar kot dejavnike **privlačenja pa** navaja:

- ekonomska prosperiteta
- dvig standarda
- višji osebni dohodek
- poklicna promocija
- ustrezna zaposlitev
- izobraževanje .....

Klinar v kritiki omenjene ' pull – push ' teorije poudarja, da se migracij ne da vedno enostavno razložiti z dejavniki privlačenja in odbijanja. Predvsem so izjeme izrazito nerazvite družbe oz. območja.

Na temelju te teorije pride Klinar do lastne tipologije vzrokov. Na kretko sem jih povzel:

1. **Ekonomski vzroki in motivi** (možnost zaposlitve, večji dohodki in dvig življenjskega standarda, ...). Raziskave o slovenskih izseljencih v Nemčiji govorijo o tem, da so imeli imigranti doma sorazmerno dober položaj, a so vseeno šli v tujino ker so upali da bo še boljše. V tujini so res prejeli višji dohodek, vendar o se povzpeli po hierarhični lestvici.
2. **Politični in vojaški vzroki**
Razmere v svetu se neprestano menjajo (vojne, revolucije, prevrati, diskriminacije, ...). Pravica, svoboda, tolerantna družba so pravno določeni vendar se njihovo razumevanje od posameznika do posameznika razlikuje.
3. **Osebn in družinski vzroki** migracij so raznovrstni in številni. Med te vzroke štejemo družinske in prijateljske odnose.

3. SODOBNI TRENDI MEDNARODNIH MIGRACIJ

3.1 SE KLASIČNO OBDOBJE MIGRACIJ KONČUJE

Klasično obdobje mednarodnih migracij, ki je otekalo od preloma stoletja do začetka 70. let, je temeljilo na liberalističnih pogledih, na upoštevanju dejavnikov odbijanja in privlačevanja, na tržnem izravnavanju neravnotežja med ponudbo delovne sile in povpraševanju po njej. Asimilacija je bila prevladujoči način njihovega vključevanja v imigratsko družbo. V tem obdobju se pri urejanju migracij prepleta liberalizem in omejitve imigracij z upoštevanjem nacionalnih interesov imigrantskih držav. Migracijske politike imigrantskih in emigrantskih držav so neusklajene.

Klasično obdobje mednarodnih migracij so označevala pomembna dogajanja: velika gospodarska kriza z razpadanjem gospodarskih sistemov in 2. svetovno vojno, ki so povzročila velike migracijske premike v Evropi in emigracije iz Evrope. Hladna vojna je vplivala na migracijske tokove Vzhod–Zahod.

Klasično obdobje migracij doživlja v sredini sedemdesetih let spremembe. Mednarodne migracije delovne sile se začnejo omejevati, porajajo se zamisli o razvojnih alternativnih migracij, o prehodu kapitala na območja, kjer je na voljo delovna sila. Sprožijo se razmišljanja o celovitejšem zagotavljanju pravic, ki bi zaščitile interese imigrantskih manjšin pred učinki neurejenega trga, v ospredje prihajajo politična, socialna in humanitarna vprašanja imigrantov. Problematika nezadostnega reguliranja pravic imigrantov odpira vidike mednarodnega urejanja migrantskih pravic in omejevanja izključene moči razvitih imigrantskih držav pri odločanju o migracijskih tokovih. Z mednarodnimi pristopi pri urejanju migracij in oblikovanju pravic imigrantov nastajajo tudi novejši pogledi o nadomeščanju asimilacij imigrantov.

Stopnjevalna naftna kriza v sredini sedemdesetih let je sprožila spremembe različnih vidikov mednarodnih migracij, ki bi jih mogli šteti kot konec klasičnega migracijskega obdobja.

Ugotovimo lahko, da so se nekatere značilnosti klasičnega obdobja migracij v sedemdesetih letih spremenile, druge pomembne zamisli o predručenju pa se niso uresničile. Po naftni krizi se pojavile nekatere opazne spremembe, ki so pomenile konec obdobja množičnih začasnih migracij.

3.2 SODOBNI IMIGRACIJSKI MODELI

Razvojne alternative mednarodnim migracijam, zagotavljanje pravic imigrantov z uveljavljanjem integracije imigrantov je mogoče uresničevati s prevladovanjem liberalizma nad nacionalizmom in hkrati s širjenjem procesov nadnacionalnih integracij, ki predstavljajo enakopravnejše odnose med emigrantskimi in imigrantskimi državami.

Če izhajamo iz legitimizacijskih načel, ki zadevajo sodobne imigracije: svoboda gibanja, zahteve trga delovne sile in solidarnost s prizadetimi kategorijami, potem najnovejša dogajanja kažejo na njihovo neskladnost in na prevlado omejenih interesov povpraševanja le po nekaterih kategorijah delovne sile, ki jih narekujejo prevladujoče imigrantske družbe. Načelo svobode gibanja je izrazito omejeno, prav tako pa se tudi načelo solidarnosti upošteva zelo omejeno.

Te posplošene ugotovitve lahko ponazorimo s sodobnimi **nemškimi, francoskimi in britanskimi** migracijskimi modeli.

3.2.1 NEMŠKI MIGRACIJSKI MODEL

Migracijski interes Nemčije je obrnjen tako kot njena ekonomska zainteresiranost proti Vzhodu. V nemški družbi se kažejo se kažejo manjše težnje po novih imigracijah zaradi demografskih razlogov, hkrati pa nacionalni interesi prebivalstva omejujejo nove imigracije. Nemški nacionalizem štejemo med pojave klasičnega nacionalizma.

Ko se je Nemčija pred novimi množičnimi imigracijami, ni hkrati zagotovila jasnejše zasnove ravnanja trajnih imigrantov, ker ni pravih pogojev za njihovo integracijo. Položaj imigrantov je tako dvomljiv, odtujen in diskriminiran, obstajajo neintegrirani tujci.

Po združitve Nemčije in razpadu vzhodnih socialističnih družb se procesi etnocentrizma z diskriminacijami in odtujevanjem trajnih imigrantov širijo. Nemški nacionalizem določa migracijsko politiko.

3.2.2 FRANCOSKI MIGRACIJSKI MODEL

Francoski migracijski interes se zaradi tradicije in pomena sodelovanja z manj razvitimi afriškimi družbami obrača proti Jugu skupaj z drugimi južnimi državami Evrope. Tako skuša Francija vzdržati nekakšno ravnotežje z močno, proti Vzhodu usmerjeno Nemčijo. Francija se je izrazito zaprla proti vzhodnim migracijam in po razpadu socialističnih držav avtomatično ne priznava več statusa političnih beguncev imigrantov, ki prihajajo iz Vzhoda. V Franciji se krepi desnica in širi nerazpoloženje do kulturno različnih muslimanskih imigrantov iz Afrike. Nerazpoloženje do južnih imigrantov in zapiranje meja pred imigranti z Vzhoda kažeta na premike sodobne francoske migracijske politike odd liberalizma k nacionalizmu.

Francije je bila v obdobju industrializacije odprta za imigracije zaradi demografske krize (pomanjkanje delovne sile).

3.2.3 BRITANSKI MIGRACIJSKI MODEL

Velika Britanija je bila pretežno usmerjena k imigracijam iz svojih nekdanjih kolonij. Tem imigrantom je dovoljevala, da so ohranili svoje kulturne posebnosti in razvijali svoje etnične imigrantske skupnosti. Velika Britanija je sprejemala imigrante bolj zaradi kriz, kot pa zaradi potreb po delovni sili. Zdaj so imigracije omejene, torej premik od liberalizma k nacionalizmu. Razmerja med imigranti in avtohtonimi lahko kljub uveljavljanju neenakega etničnega pluralizma označimo kot razmerja med etnično manjšino in prevladujočo večino. V sodobnosti se pojavljajo ksenofobija pri avtonomnih in tudi občasni, nasilni konflikti med avtonimi in imigranti.

3.3 NEUSTREZNI MODELI INTEGRIRANJA IMIGRANTOV

Zahodna Evropa in tudi druge imigrantske družbe so se znašle pred dilemo, kako vključevati trajnejše imigrante. Dosedanji prevladujoči asimilacijski modeli se izkažejo kot neučinkoviti procesi vključevanja imigrantov.

Sodobni asimilacijski procesi so manj prisilni od klasičnih, tako da jih upravičeno imenujejo tihe asimilacije, pa vendar klub temu imigrantske skupine doživljajo številne pritiske, strese, konflikte, ko se odrekajo svoji izvorni kulturi in etnični identiteti.

Praktično neučinkovanje različnih modelov asimilacije:

- Ameriški talilni lonec se je pokazal kot vprašljiv način integracije imigrantov. Nastalo je namesto enega več talilnih loncev.
- Evropski kolonialni asimilacijski model, povezan z izkoriščanjem kolonij in vsiljevanjem evropskih institucij se ni odnesel.
- Francoski model etnocentristične asimilacije je deloval ob vključevanju imigrantov s podobno kulturo, kot je francoska; kriza asimilacionizma se je pokazala s prihodom imigrantov.
- Tudi avstralski model se ni odnesel. Imigrante je silil v jezikovno akulturacijo.

V sedanjem času omenjeni modeli niso več uporabni. Kolonialni časi so v zatonu in z njimi vred tudi obdobja popolne vsestranske prevlade močnih in številčnih narodov.

3.4 OD MULTIKULTURALIZMA K ETNIČNEM PLURALIZMU IN INTERKULTURALIZMU

Čeprav različni dejavniki sodobnega razvoja kažejo, da se odpirajo pota za uveljavljanje etničnega pluralizma in interkulturalizma, so vendarle vidne številne zavore, ki omogočajo razvoj multikulturalizma proti etničnemu pluralizmu in interkulturalizmu.

Za to trditev govorijo številni arhaični in tradicionalni sindromi: izbranosti, etničnosti, malih in velikih narodov in sindrom enotnosti.

Etnični pluralizem, če se je v sodobno družbi razvil, se omejuje na zasebno in civilno družbo, kjer dopušča ohranjanje in gojenje izvornih kultur. Na področju javnega pa prevladuje kultura večinske etnične skupine, ki razpolaga z močjo. Ob tem je treba poudariti, da se etnično in javno prepletata in da opisano uveljavljanje etničnega pluralizma nujno zahteva adaptacijsko akulturacijo imigrantskih manjšin v prevladujočo kulturo, če hočejo enakopravno in pod enakimi možnostmi sodelovati na javnem področju.

V svetu je veliko pojavov multikulturalizma, kjer se kaže prevlada etničnosti, ki razpolaga z močjo.

3.5 SODOBNI MIGRACIJSKI TOKOVI

Pregled sodobnih migracijskih tokov v Evropi pokaže, da jih določajo razvojne spremembe na Zahodu na eni strani in razpad socialističnih sistemov na Vzhodu na drugi strani. Hkrati usmerjajo migracijske tokove še imigracije iz Afrike in Azije proti Zahodu in tranzitne poti teh migracij čez Vzhodno in Srednjo Evropo proti Zahodu in Naprej na druge kontinente.

Tehnološki in gospodarski razvoj Zahodne Evrope sta na takšni stopnji, da te družbe ne potrebujejo več množično, manj kvalificirano imigrantsko delovno silo. To vpliva na možnost premikov delovne sile iz manj v bolj razvite evropske družbe. Nasploh pa velja, da zahod sprejema kvalificirane, strokovnjake, podjetnike s kapitalom ... Zahodne imigrantske družbe se srečujejo z dilemo: ali modernizacija s povečano storilnostjo ali sprejem nekvalificirane imigrantske delovne sile ali pa zaposlitev za nizke mezde številnih ilegalnih imigrantov.

Iz Vzhodne Evrope naraščajo emigracijski pritiski. Imigrantov z Vzhoda (razen beguncev v omejenem obsegu) Zahodne države niso pripravljene sprejemati.

Vendar Zahod kaže nekaj pripravljenosti za sprejemanje svojih etničnih manjšin v Vzhoda (predvsem Nemci).

Spremembe režimov na Vzhodu so povzročile tudi obsežne migracije v nekdanjih skupnih zveznih državah (begunci, prisilno razseljene osebe ...).

3.6 ZNAČILNOSTI MIGRACIJSKIH POLITIK

Posplošene značilnosti migracijskih politik:

1. Migracijska politika je del vrhunske politike, v kateri prevladujejo interesi razvitih zahodnih imigratskih držav, ki jih legitimizirajo s potrebami po določenih kategorijah imigrantov, pri tem pa manj upoštevajo načela solidarnosti in svobode imigrantskega gibanja. Interesi imigrantov se omejeno upoštevajo ali pa sploh ne.
2. Interesi imigrantskih in emigrantskih držav so neskladni glede na: ponudbo in povpraševanje po delovni sili, trajanje imigracije, selekcijo ...
3. Migracijske politike se ukvarjajo s sprejemom trajnejših imigrantov v imigrantske družbe.
4. Začenjajo se ustvarjati nekatera izhodišča z mednarodno migracijsko politiko v **Evropski skupnosti(ES)**.
5. Zahodne imigratske države(ES) so izoblikovale dve vrsti migracijskih politik. Liberalno(glede vstopa in statusa) in nacionalistično(glede sprejema).
6. Migracijska politika Zahoda zavrača pritiske z Vzhoda in Juga.
7. Imigratske države so srednjeevropskim družbam namenile vlogo jezua, ki naj bi zadrževal migracijske pritiske z Vzhoda.
8. Emigratske države ne usklajujejo med seboj svojih migracijskih politik.
9. Med emigrantskimi državami Vzhoda(tudi iz tretjega sveta - nerazvitih) do medsebojnih nasprotji.
10. Evropske emigratske države, ki so že izoblikovale nekaj izhodišč svoje migracijske politike, so ta izhodišča preveč odpirale na začasno naravo emigracij in na usmerjanje prostovoljnih remigracij. Zapostavljale pa so razvojno koristne oblike sodelovanja s svojimi tesnejšimi emigranti.
11. Med različnimi kategorijami imigrantov se kažejo velike razlike glede prizadevanja.
12. Imigrantske etnične skupnosti so omejene v svoji avtonomiji.
13. Na temelju obstoječih razvojnih smeri v migracijski politiki se odpirajo vprašanja o nujnosti njene modernizacije.

4. MIGRACIJSKI TOKOVI V EVROPI PO RAZPADU SOCIALIZMA

Katholieke Universiteit Leuen je leta 1993 izvedla delfi študijo o migracijskih tokovih v Evropi po razpadu socialističnih režimov. K sodelovanju so povabili okrog dvesto evropskih ekspertov za migracije. Med njimi je bil povabljen tudi Peter Klinar. Odgovori Petra Klinarja kristalizirali rezultat njegovega dolgoletnega raziskovanja mednarodnih migracij.

Menil je da mora biti za oceno migracij iz Vzhodne in Srednje Evrope v Zahodno Evropo izhodišče prihodnje obdobje desetih let. V tem času ni mogoče pričakovati, da bi na Vzhodu prišlo do izrazitejših socialno ekonomskih premikov iz sedanjih kriznih razmer. To obdobje spreminjanja in urejanja političnih in nacionalnih razmer, bo izpolnjeno s konfliktnimi razmerami. Procesi političnega in ekonomskega okrevanja bodo torej dolgotrajnejši. V tem obdobju utegneta socialno ekonomska kriza in politična konfliktnost šele doseči vrhunec. Za nobeno postsocialistično Vzhodno družbo ni mogoče pričakovati uresničitve idealnega scenarija, ki bi učinkovito reševale socialno ekonomske in politične razmere. V obdobju vrhuncev kriz se bodo povečali množični pritiski za socialno ekonomske in prisilne emigracije. Emigracijski pritiski bodo prisotni v vsem desetletnem transformacijskem obdobju postsocialističnih družb. Ni pa pričakovati, da bi dramatično obsežni migracijski tokovi dejansko pritekli do Zahoda. Zahod namreč gradi zapore proti grozečim migracijskim tokovom z Vzhoda. Do omejevanj emigracijskih odločitev bo prihajalo tudi zaradi širjenja informacij o razpoloženju do imigrantov z Vzhoda. Čeprav obstajajo tehnične možnosti, pa ni pričakovati, da bi imigrantske države razvile sistem potreb po imigrantski sili.

Emigracijski tokovi z Vzhoda bodo v prvi vrsti odvisni od migracijske politike zahodnih imigrantskih držav. Emigrantske vzhodne države bodo sicer formulirale svojo migracijsko politiko, ki pa jo bodo težko uresničevale. Tako bo za individualne emigracijske odločitve odločilna migracijska politika Zahoda. Imigrantske države bodo do imigracij z Vzhoda izrazito selektivne (sprejemale naj bi znanstvenike, podjetnike s kapitalom ... , manj pa bojo sprejemale začasne in sezonske imigrante za opravljanje nižje vrednotenih storitev). Imigrantske države bodo vodile selektivno politiko sprejema tudi z upoštevanjem kriterijev etnične stratifikacije. Pri tem bo kulturna značilnost igrala pomembno vlogo. Nekatere etničnosti srednje Evrope v boljšem položaju na lestvici etnične stratifikacije, od na primer muslimanskega kulturnega izvora. Predvidevamo lahko, da bo pri etnični stratifikaciji pomembno tudi razlikovanje med etničnostmi rimsko katoliške in pravoslavne veroizpovedi. Ob administrativni politični selekciji in političnih koncesijah bodo učinkovali tudi ekonomski selekcijski ukrepi (vstopne takse, davki ...). Omejitveni imigrantski ukrepi zahodnih držav in dolgotrajna kriza z njenimi vrhunci pa bodo povečevali pritoke kategorij ilegalnih imigrantov z Vzhoda. Tem tokovom se bo Zahod težko upiral.

Najbolj pomembno vlogo migrantskih držav bodo igrale Nemčija, Francija, Velika Britanija in nordijske države. Med emigrantskimi državami lahko pomembno vlogo prepisemo Rusiji in Ukrajini, pomembno vlogo bodo igrale tudi srednjeevropske držav. Nemčija bo odločilno vplivala na migracijske tokove z Vzhoda zaradi svojega političnega in gospodarskega interesa do Vzhoda. Francija je usmerjena na migracije z Juga. Velika Britanija z izkušnjami kolonialnih in postkolonialnih migracij mogla upravljati pomembno posredovalno vlogo pri prehodu vzhodnoevropskih migrantov v severno Ameriko in Avstralijo. Pri tej vlogi se ji lahko pridružita tudi Španija in Portugalska v zvezi s prihodom vzhodnoevropskih imigrantov v Južno Ameriko, kjer odpirajo nove potrebe po delovni sili. Nordijske države se odlikujejo po zagotavljanju pravic imigrantom in po poskusih uveljavljanja njihove kulturno-politične integracije, hkrati so dokaj odprte za sprejem različnih kategorij imigrantov, še posebej beguncev. Med emigrantske države uvrščamo Rusijo in Ukrajino. Od teh dveh držav in njihovih migracijskih politik je tudi v veliki meri odvisno, ali bo mogoče emigracijske pritiske z Vzhoda zadržati pod kontrolo emigrantskih držav.

Strah pred migracijskimi pritiski z Vzhoda bo vzpodbujevalno na usklajevanje migracijskih politik imigrantskih držav. Ta usklajevanja so doslej predvsem osredotočena na omejitvene administrativne ukrepe, pa tudi na izmenjavo informacij ... V bližnji prihodnosti ni mogoče pričakovati, da bi migracijska politika Zahoda do imigracij z Vzhoda pospeševala integracijo držav (politika teh držav se bo razlikovala tudi v prihodnje in se bodo odločale glede na lastne interese).

Med vzhodnimi emigrantskimi državami bo malo sodelovanja tudi v prihodnje, prej pa je mogoče pričakovati konflikte. Na ta način nekatere vzhodne države hkrati postajajo emigrantske in imigrantske družbe.

Ne moremo prezreti srednjeevropskih držav (tudi Slovenija), ki skušajo zapleteno prehodno obdobje preseči hitreje od drugih vzhodnih družb (čeprav jim to omejujejo Zahodne države). Te države imajo težave z zagotavljanjem standardov migracijskih predpisov, srečujejo se s problemi nezaželenih imigrantov, ki ostajajo v njihovih družbah, čeprav so bili namenjeni na Zahod. Med temi imigranti in avtohtonim prebivalstvom prihaja do konfliktov.

Znano je, da so zahodnoevropske države (Nemčija) bolj zainteresirane za določene etnične in socialne kategorije imigrantov z Vzhoda kot za kulturno različne kategorije imigrantov iz tretjega sveta. V prihodnosti lahko pride do zamenjav, vendar pa se bodo zahodne države verjetno raje odločale za kulturno sorodne imigrante z Vzhoda. Takšna preusmeritev utegne vzbuditi konflikte med Vzhodom in tretjim svetom.

Zahodna Evropa si je prizadevala za propad socialističnih sistemov. Sedaj nosi soodgovornost za razvoj postsocialističnih družb, katerih sestavina so tudi migracije. Migracijski tokovi z Vzhoda, še posebej večji delež manj kvalificiranih delavcev, ilegalnih imigrantov, beguncev ... vzbujajo šovinizem in ksenofobijo do njih na Zahodu. Ti pojavi se lahko širijo, če bi se zahodne družbe začele srečevati z resnejšo socialno-ekonomsko krizo, ali pa, če ne bo več mogoče kontrolirati migracijskih pritiskov z Vzhoda.

Posledice predvidenih migracijskih tokov bodo za imigrantske družbe skladne z razvojem, saj bodo dobile kategorije imigrantov, ki ustrezajo njihovim potrebam. Probleme bodo povzročale kategorije ilegalnih imigrantov in beguncev. Omenjene emigracije ne bodo reševale razvojnih problemov emigrantskih vzhodnih držav. Nekakšna kratkoročna korist bi bila če bi emigrantske države sodelovale s svojimi emigrantskimi etničnimi skupnostmi na Zahodu (sredstva, investicije, poslovni stiki).

Interesi migracijskih politik zahodnih držav in vzhodnih držav so različni. Emigrantske države nudijo množico manj kvalificiranih delavcev, ki jih imigrantske države ne sprejemajo, te so namreč zainteresirane za kvalificirane, strokovnjake, podjetnike, ki jih emigrantske države skušajo zadržati. Gre za izrazito nasprotje med ponudbo delovne sile in povpraševanjem po njej. Emigracijske družbe težijo k začasnim, imigrantske pa k trajnejšim, selekcioniranim imigracijam. Emigrantske družbe niso naklonjene pojavom etnične stratifikacije in diskriminacije lastnih emigrantov v imigrantskih družbah. Emigrantske in imigrantske države se morajo nujno uskladiti z obema politikama, drugač lahko pride do konfliktov med obema stranema. Teoretično izhodišče tega usklajevanja bi moglo temeljiti na upoštevanju zahtev trga delovne sile ob hkratnem uveljavljanju načel svobode gibanja in solidarnosti s kategorijami, ki jih prizadevajo pomanjkanja ali preganjanja. Vendar pa to zaradi zahodne politike ni mogoče.

Evropska skupnost in evropske institucije bodo nadaljevale s svojimi koordinacijskimi dejavnostmi v zvezi z migracijsko politiko zahodnih držav. Ta politika bo enostranska, ker bo temeljila na interesih razvitih zahodnih držav. Malo je verjetno da bo tudi med njimi prišlo do enotnih pogledov glede politike sprejema novih kategorij imigrantov. Ta politika bo še naprej ostajala v pristojnosti posameznih držav Zahoda.

Dolgotrajnejši intenzivni pritiski s podtsocialističnega Vzhoda proti Zahodu bodo narekovali kontroliranost teh migracij. Zaradi tega bodo prevladovali omejevalne, organizirane migracije, ki bodo temeljile pretežno na temeljih interesih migracijskih držav in njihova organiziranost bo enostranska. Restriktivni ukrepi zahodnih držav in vrhunci kriz na Vzhodu pa bodo pospeševali individualne ilegalne imigracije, ki bodo dobivale tudi oblike organiziranega kriminala.

Zahodnoevropske države bodo v kratkem obdobju dosegle večjo medsebojno uskladitev ukrepov za omejevanje ilegalnih imigrantov, za zaježitev tranzitnih migrantov, za zaostritev ukrepov na zahodnih mejah ES

- uskladile bodo strožja določila v zvezi s podeljevanjem azila, kar bo omogočalo vračanja prosilce azila, ki ne bodo izpolnjevali strožjih pogojev
- različni interesi migracijskih politik emigrantskih in imigrantskih držav bodo onemogočili bolj usklajeno mednarodno migracijsko politiko
- začele se bodo tudi dejavnosti integralnejše strategije za umiritev vzhodnih migracijskih pritiskov, ki zadevajo delovanje mednarodnih institucij, investiranje v zaposlovalne in kvalifikacijske firme na Vzhodu ...
- imigrantske države bodo sprejemale omejene kvote posameznih kategorij imigrantov in uveljavljale selekcijo začasnih imigrantov. Posredovale bodo v zvezi z migracijami imigrantov iz njihovih družb v druge države. Poskušale bodo s politiko zamenjave imigrantov iz tretjih dežel z imigranti z Vzhoda.
- nadaljevali se bodo postopki v zvezi z ratificiranjem Konvencije za zaščito pravic vseh kategorij imigrantskih delavcev in članov njihovih družin, ki pa v večini držav ne bodo privedli do sprejema določil konvencije
- postopno se bo začel uveljavljati migracijski informacijski sistem med zahodnoevropskimi državami
- pojavi ksenofobije in nacionalizma avtohtonega prebivalstva v odnosu do imigrantov bodo zavirali procese kulturno pluralistične integracije trajnih imigrantov, klub problematičnosti integracije

Poglavitni cilji mednarodnih migracij vshodnoevrpske države v bližnjem obdobju:

- v vzhodne družbe bodo prihajali različni eksperti iz razvitejšega sveta in omejene količine kapitala ter pomoči z Zahoda, pa tudi mednarodne institucije, kar naj bi vplivalo na razvoj in minimalno zavrlo emigracijske pritiske
- potencialnim emigrantom bo na voljo nekaj informacij o pogojih in razmerah v imigrantskih družbah, vendar ne bodo dovolj sistematične in popolne
- emigrantske vzhodne države bodo začele oblikovati svojo migracijsko politiko in jo usklajevati z imigrantskimi zahodnimi državami, rezultati te uresničitve bojo skromni
- srednjeevropske države bodo zadrževale emigracijske pritiske z Vzhoda in sledile omejitvenim administrativnim imigracijskim ukrepom, kot so uveljavljeni na Zahodu. Na možnosti emigracij na zahodu bodo vplivale tudi tradicije migracij od srednjeevropskih družb k zahodnoevropskim
- v vzhodnih državah se bodo pojavljali zapleteni problemi in etnični konflikti v zvezi z migracijami med novo nastalimi nacionalnimi državami, ki so bile vključene v nekdanje v nekdanje skupne zvezne države, srečevale se bodo z različnimi kategorijami prisilnih migrantov
- vzhodne postsocialistične države bodo uveljavljalečasne in sezonske migracije v omejenih predelih
- nastanek nacionalnih držav v postsocialističnih družbah bo vzpodbudil sodelovanje s svojimi trajnimi emigranti po svetu

5. MEDNARODNA KONFERENCA O MIGRACIJSKIH PROBLEMIH IN BEGUNCUH

Dne 7.4.1997 je v Wilton parku v Veliki Britaniji potekala mednarodna konferenca o globalnih problemih v zvezi z migracijami. Na konferenci je bilo 61 predstavnikov iz različnih držav, predvsem iz Evropske skupnosti.

Konferenca je trajala štiri dni. Obravnavane so bile teme:

Upravljanje migracij:

- izzivi za Evropo
- kako migracijska politika v Evropi uspeva ali ne

Migracija:

- koliko nadzora lahko vlada izvaja v praksi
- begunci in zunanja politika - možnosti in dileme

Obravnavanje temeljnih vzrokov migracij:

- Kaj lahko pričakujemo od razvoja in liberalizacije trgovine?

Preprečevanje ilegalne migracije:

- Kakšen pomen in učinek ima vloga pravnih postopkov?
- Kakšna je resnična cena nadzora?
- Notranja in prenesena odgovornost za nadzor ilegalne migracije – kako učinkoviti smo?
- Kako najboljše zagotoviti pravice in ilegacijo imigrantov?

Migracije in upravljanje multikulturnih skupnosti:

- Kaj se lahko naučimo iz izkušenj nekaterih evropskih mest?
- Kakšne so strategije za širšo Evropo?

Poleg omenjenih srečanj je potekalo tudi delo v sekcijah. Obravnavali so naslednje teme:

- Evropsko-mediteranski programi in migracija.
- Migracija in Rusija: Kateri so problemi?
- Srednja Evropa in problemi držav v tranziciji.
- Zagotavljanje skladnosti v migracijski politiki Evrope
- Multikulturalizem in integracija migrantov

Naslednja poglavja so misli srečanj in dela v skupinah, ki so jih obravnavali na tem srečanju.

5.1 PREPREČEVANJE ILEGALNE MIGRACIJE

V okviru problematike preprečevanja ilegalne migracije so bile izražene dileme v zvezi z javnim mnenjem o tujcih v državi, vidiki multikulturalizem in kulturnega pluralizma. Ugotovili so da so postopki in kriteriji za izgon različnih kategorij ilegalcev iz države neusklajeni. Zastavljali so si vprašanja o ceni nadzora državnih meja, vpliva strogega nadzorovanja gospodarstva na sploh, preprečevanje ilegalne migracije in nadzor dela na črno.

5.2 PEREPCIJA MIGRANTOV IN ZAGOTAVLJANJE PRAVIC

Ugotovili so da je javno mnenje tujcev v večini evropskih držav precej negativno. Tujci se predvsem bojijo neznanega, tujem in željo po dobrih starih časih. Vendar pa ima stroga zakonodaja na področju obravnave migracijskega problema pogosto obratni učinek, saj povzroča drugačne probleme (demonstracije, zaostritev diplomatskih stikov). Poseben problem pripisujejo selekciji imigrantov in kriterij, ki jih morajo imigranti izpolniti, da lahko ostanejo v državi. Poseben problem sprejetih migrantov je tudi izključenost iz družbe. Ob tem pa se seveda pojavlja konfliktnost ideje o združenih Evropi, v kateri bi imeli vsi člani enake pravice, ne glede na etnično ali nacionalno pripadnost (znotraj Evrope).

5.3 PROBLEMI PRAKSE IZVAJANJA NADZORA NAD IMIGRANTI

V tem okviru teme se je pojavilo več dilem v zvezi z odgovornostjo prevoznikov, predvsem letalskih, za prevažanje ilegalnih migrantov. Poleg tega pa je tihotapstvo ljudi po nekaterih ocenah po dobičkonosnosti takoj za trgovino z drogami in orožjem. Za reševanje nekaterih problemov so prisotni na konferenci predlagali pogodbe med državami in izmenjavo kadrov. Posebno vprašanje pa se je pojavljalo tudi znotraj evropskih migrantih v Evropski uniji.

5.4 NADZOR NAD MIGRACIJAMI

Problem nadzora migracij je predvsem v tem, da jih je zelo težko nadzirati in predvidevati tokove. Pred leti je bil predviden veliko večji val beguncev iz nekdanje Sovjetske zveze kot se je zgodil. Nekateri strokovnjaki se ukvarjajo tudi s ceno migracij za državo in s ceno migracij za državo in s tem povezanimi negativnimi učinki migracij. Za begunce so predlagali **DAKTILOSKOPIRANJE** z namenom nadzora in preprečevanje ponarejanja dokumentov. Vidna je tudi zveza med ilegalnimi migranti in organizirano kriminaliteto. Primer: V Nemčiji vodijo ilegalni trg s cigareti Vietnamci, kar je pomeni nelojalno konkurenco tobačni industriji.

Vloga Poljske in Rusije je pomemben dejavnik razmer v Evropi na področju reševanja migracijske politike in je ocenjena kot velika investicija v varnost Evrope. Migracija z Vzhoda vsebuje tudi problem ruske mafije, ki ogroža zahodno demokracijo.

Obenem pa se v Evropi pojavlja tudi vprašanje delitve bremena glede imigrantov, predvsem beguncev. Do sedaj so bile vse oblike delitve bremen neuspešne. Zaenkrat se je kot najboljši model izkazal poskus finančne delitve bremena, pa vendar se pojavlja veliko brezizhodnih situacij.

5.5 UČINKI ZAKONODAJE

Učinki zakonodaje, ki ureja področje imigrantov, predvsem azila in statusa beguncev, so različni. V Veliki Britaniji čaka v postopku toliko ljudi, da bodo primeri začetni danes zaključeni šele naslednje leto. To prinaša ogromno škode. Poleg tega pa v različnih državah zelo različno tolmačijo sprejete mednarodne konvencije in pogosto se da jih na ravni izvajanja ne upoštevajo. Vloga nevladnih organizacij je v tem kontekstu vloga nadzornikov, predstavniki srečanja pa so v tem videli veliko kršitev človekovih pravic.

5.6 KOLIKO NADZORA LAHKO VLADA IZVAJA V PRAKSI?

Razlika med državljani in imigranti je v tako imenovanih pravicah **per se**. Pravice **per se** imajo državljani, imigranti pa so deležni pravic, ki so posledica pogajanj. Razlika v statusu med enimi in drugimi se kaže predvsem v pravicah do bivanja, dela ter vstopa in izstopa iz države. Negativne posledice preventivnih prizadevanj na področju migracij se kažejo v treh vidikih. Prvi vidik je demografski, drugi vidik je trg delovne sile in tretji je politično - ideološki vidik. Ob teh vidikih se pojavljajo razna vprašanja, predvsem pa vprašanja za oceno o prenaseljenosti.

Za obvladovanje in opravljanje migracij sta v ospredju dva modela. Prvi je sistem kvote drugi pa loterije (potne liste v škatlo – tisti ki jih izvlečejo gredo naprej, drugi nazaj). O odnosu do beguncev in statusa začasne zaščite se pojavlja vprašanje, koliko časa začasna zaščita lahko traja (od 1 do 10 let?).

5.7 UPRAVLJANJE MIGRACIJ

Kljub številnim poskusom obvladanja migracij, je ta pojav vse prej kot obvladljiv. Glavni tokovi grej iz juga na sever in iz vzhoda na zahod. Ob tem se pojavi vprašanje pravice bivanja in gibanja. Poseben problem je tudi metanje vseh beguncev v isti koš. Pojavlja se potreba po sodelovanju z državami, od koder prihaja največ imigrantov. Najbolj pogosto vprašanje, ki si ga zastavljajo je kako stimulirati tujce za odhod domov ter jim nuditi pomoč v njihovi domovini. Upravljanje, nadzor in prevencija migracij imajo vpliv tudi na gospodarstvo. Obstajata dve struji, ki različno gledata na ta problem. Prvi so realisti, ki domnevajo, da se imigranti (begunci) verjetno ne bodo vrnil domov, drugi pa so idealisti, ki domnevajo, da bodo imigranti, ko bodo zaslužili dovolj, odšli domov. Oboji ugotavljajo del resnice, ki pa le ni tako splošna.

5.8 KAKO MIGRACJSKA POLITIKA V EVROPI USPEVA IN GREŠI?

Vsaka akcija zoper tok migracij naleti na reakcijo. V Evropi so trije glavni modeli upravljanja migracij glede na kriterij problematike imigrantov. V Veliki Britaniji je v ospredju upoštevanje človekovih pravic, v Franciji integracija in v Nemčiji multikulturalizem.

Problemi, ki ga prenaša s seboj prihajajoča nova Evropa, je evropsko državljanstvo in pravice, ki izhajajo iz njega. To pa predstavlja še en nov problem.

Konferenca je bila namenjena reševanju nekaterih problemov v zvezi z migracijami, predvsem pa z begunci. Izkazalo pa se je, da se je po štirih dneh dela pojavilo še več novih vprašanj kot na začetku, odgovorov pa bolj malo.

6. ZAKLJUČEK

Menim da so migracijski tokovi zelo pereč problem tako za imigrantske kot tudi za emigrantske države. Lepo bi bilo videti da bi našli skupen jezik in razrešili ta problem. Ta problem je po mojem zelo boleč problem za ljudi, ki se znajdejo v takem položaju. Ljudje, ki poskušajo ilegalno priti skozi mejo, se verjetno dobro zavedajo kaj jih čaka oziroma da se spuščajo v nekakšen kriminal. Menim pa da jih v to prisili stiska, ki jo doživljajo v svojem okolju. Vendar pa se ne zdi prav da pri tej stiski še nekdo zasluži.

Kar se tiče Zahodnjaške politike, menim da je preveč naravnana v svojo korist in da jih ne briga za večino ljudi, ampak želi imeti korist iz bolj koristnih ljudi (znanstveniki ...), ne pa da bi poskrbela za ljudi ki so v socialni ali politični stiski.

Še vedno pa ostaja vprašanje ljudi, ki morajo sprejeti takšne ljudi. Za primer si vzemimo **ROME** ali **LJUDI IZ BALKANA**, ki jih vsakodnevno zaničujemo. Nikoli se nihče ne vpraša kaj ti ljudje mislijo o nas, oni pa se počutijo dolžne se podrežati in biti tiho. Velikokrat jih imamo tudi za krivce raznih nesreč.

Tako se vrtimo v začaranemu krogu » tujci ja, tujci ne«. Politika pa ne ukrene ničesar. Na hitro se človek vpraša ali politike zanima še kaj drugega kot denar, ali pa bi mogoče morali popolnoma spremeniti današnji način »VLADANJA«.

Kar se tiče beguncev, je res da ti ljudje nimajo kam in da so v stiski. Vendar se tukaj spet sprašujemo ali je to vse sploh potrebno. Če bi bil svet enoten, enakega mnenja potem beguncev sploh nebi bilo. In spet tu nastopi politika, ki skuša razrešiti ta problem, ampak do sedaj nismo opazili nič koristnega, kar naj bi pomagalo razrešiti ta problem.

Menim, da bi morali politiki ukiniti zakon, ki določuje beguncem bivanje določen čas. Morali bi ga napisati kot zakon, ki bi predpisoval da begunci lahko bivajo v času vojne ampak da se morajo potem, ko se vojna konča preseliti nazaj na svoje prvotno ozemlje. Če pa bi že hoteli ostati pa bi morali poslati neko prošnjo, ki bi zavzemala razloge za nadaljne bivanje v drugi državi.

7.VIRI

- TEORIJA IN PRAKSA letnik XXX št. 5–6/1993 str. 395-406
- TEORIJA IN PRAKSA letnik 33 št. 1/1996 str. 112-118
- TEORIJA IN PRAKSA letnik 34 št. 2/1997 str. 344-346
- SOCIOLOGIJA Ključni pojmi in dejstva Stephen Moore Ljubljana, 1997
- SOCIOLOŠKE TEME (študijsko gradivo) – ZOTKS
- KO TUJINA POSTANE DOM (Marina Luksič Hacin) – Zbirka SOPHIA 7/95
- ČLOVEK IN DRUŽBA – Svet Knjige
- DEMOKRACIJA IN POLITIČNA KULTURA – zbornik
- TEMELJI OBČE SOCIOLOGIJE (Jože Goričar) – DZS 1980